Esteettömyys rakentamisessa

25.10.2019

Uusi esteettömyysasetus tuli voimaan 31.1.2018. Tässä tuotiin asetukseen asioita, jotka olivat aikaisemmin rakentamismääräyskokoelmassa, joka poistui käytöstä 1.1.2018. Samalla joiltakin osin asioita tiukennettiin ja joiltakin osin kevennettiin. Pääosin kuitenkin muutoksia ei tehty vaan tilanne säilyi ennallaan.

Oikeastaan suurimmat kevennykset tulivat pientaloon sekä asuntoihin, joihin ei pääse hissillä. Pyörähdysympyrävaatimus wc-pesutiloista poistui kokonaan pientaloista. Tietenkin kannattaa miettiä olisiko se kuitenkin järkevä tehdä, koskapa jälkeenpäin toteutettuna se on todella kallis ja tilanteita, jossa tulee tarvetta pyörätuolin käyttöön väliaikaisesti, saattaa tulla elämässä kaikille vastaan. Ei tarvitse olla kysymys kuin luun murtumisesta tai muusta väliaikaisesta liikuntakyvyttömyydestä. Pientalon sisäänkäyntiin tuli pakko rakentaa luiska, jonka ”mikäli maasto sen sallii” tosin osittain kumoaa. Tällaisen luiskan toteutus myöhemmin on todella paljon pienempi operaatio, kuin pyörähdysympyrän raivaaminen wc-pesutiloihin.

Julkisissa rakennuksissa ei tullut mitään isoja muutoksia. Siitä kuinka nämä ovat toteutuneet käytännössä, tarkastellaan esimerkkinä Framin kiinteistöjä, jotka ovat varsin tyypillisiä julkisia rakennuksia. Yleensä Inva-WC osataan suunnitella, koskapa siitä löytyy hyviä ohjeita. Usein se siihen jääkin ja jo pääsy rakennukseen tuottaa tuskia ja on joissakin tapauksissa jopa mahdotonta. Tosin puutteina Frami A:n inva-WC:n tapauksessa ovat, että wc-istuimen toiselle puolelle jää vain 700 mm vapaata tilaa, kun pitäisi olla 800 mm ja peilistä pyörätuolin käyttäjä näkee vain päälakensa.

Kuva 1. Esteetön wc, Frami A.

”Jos rakennusta varten on autopaikkoja, niistä riittävän määrän, kuitenkin vähintään yhden, on oltava tarkoitettu liikkumis- ja toimimisesteisen henkilön käyttöön.” (VNA 241/2017)

Pysäköintiin tulee siis olla vähintään yksi autopaikka esteetön. Jos ajatellaan Framia kokonaisuutena, niin tämä toteutuu. Frami C:n päädyssä on yksi ja Frami A:n edessä peräti kolme esteetöntä autopaikkaa. Lisäksi

Frami D:n yhteydessä on peräti neljä esteetöntä pysäköintipaikkaa, joista kaikista tosin on aika pitkä matka sisäänkäynteihin. Laboratoriorakennuksessa Frami H:ssa huonona puolena on myös pysäköintipaikkojen etäisyys sisäänkäyntiin, mutta rakennuksesta löytyy kuitenkin kaksi esteetöntä pysäköintipaikkaa. Frami B:hen ja Frami F:ään ei pyörätuolilla liikkuvia sen sijaan toivoteta tervetulleeksi, sillä niissä ei ole esteettömiä pysäköintipaikkoja lainkaan. Entäpä, jos noudatettaisiin suosituksia, joissa on kaksi liikkumisesteisen autopaikkaa 50 paikkaa kohden tai kaksi paikkaa alkavaa 2500 kerrosalaneliömetriä kohden ja sen jälkeen yksi paikka lisää alkavaa 2500 neliömetriä kohden ja ajatellaan Framia kokonaisuutena. Eli koska Framissa on kaikkiaan 47 000 kem2, tulisi autopaikkoja olla kaikkiaan 20, kun niitä nyt löytyy yhteensä puolet siitä eli 10.

Kuva 2. Esteetön pysäköintipaikka Frami C:n päädyssä.

Kuva 3. Esteettömät pysäköintipaikat Frami A:n edessä

Kuva 4. Esteettömät pysäköintipaikat Frami D:ssä ovat aika kaukana sisäänkäynnistä.

Kuva 5. Esteettömiä pysäköintipaikkoja on kaksi Frami H:n edessä, mutta tie sisäänkäyntiin on pitkä ja kivinen.

”Oven yhteydessä ei saa olla tasoeroa tai kynnystä, ellei se ole ääni-, kosteus- tai muiden vastaavien olosuhteiden vuoksi välttämätöntä. Tällöin kynnys tai tasoero saa olla enintään 20 millimetriä korkea, ja kynnys on muotoiltava siten, että sen voi helposti ylittää pyörätuolilla ja pyörillä varustetulla kävelytelineellä.” (VNA 241/2017)

Jos sitten ajatellaan asiaa eteenpäin, eli miten pysäköinnistä pääsee sisälle, niin Frami C:n päädyssä olevalta esteettömältä pysäköintipaikalta onkin sitten noin 200 mm:n kynnys sisälle eli noin 10 kertaa ohjeen mukainen ja itse asiassa se on portaaksikin liian korkea. Frami A:ssa tämä oven tuoma este ei ole ihan niin järkyttävä, sillä se on ohjeisiin nähden ”vain” 2,5 kertaa liian korkea. Lisäksi edessä oleva ”luiska” vaikeuttaa sisälle pääsyä, joten kokonaiskorkeutta sisäänpääsylle tulee 85 mm eli yli neljä kertaa ohjeiden mukainen. Lisäksi raskaan oven aukipitäminen ja samanaikainen kelaaminen sisälle vaatii käsilihaksilta todella paljon. Sama tilanne on Frami B:ssä, jossa tosin oviautomatiikka helpottaa sisäänkäyntiä. Frami F:ään pääsisi helpommin sisälle, mutta siinäkin pienen porrastuksen tuomasta helpotuksesta huolimatta yhteenlaskettu nousu on noin kaksi kertainen ohjeessa olevaan 20 mm:iin nähden. Tilanne Frami D:ssä on samanlainen eli pienellä porrastuksella nousua tulee yhteensä 40 mm. Ainut sisäänkäynti, jota voidaan sanoa esteettömäksi, on Frami H:n sisäänkäynti. Siinä kynnyksen korkeus on juuri se sallittu 20 mm.

Kuva 6. Sisäänkäynti Frami C:hen.

Kuva 7. Sisäänkäynti Frami A:han.

Kuva 8. Sisäänkäynti Frami F:ään.

Kuva 9. Sisäänkäynti Frami D:hen.

Kuva 10. Frami H:n sisäänkäynti.

Sisätiloissa Frami A:ssa vaikeuttavat myös kynnykset, jotka ovat joka paikassa 25 mm, kun maksimi saisi olla 20 mm. Frami F:n sisätilat täyttävät esteettömyyden vaatimukset pääosin. Kynnykset ovat tasan 20 mm korkeita. Ainoat puutteet ovat auditorio 110, josta ei löydy pyörätuolille paikkaa sekä mistään opetustilasta ei löydy induktiosilmukkaa. Frami B:n auditorio on ainoa paikka, josta löytyy induktiosilmukka. Frami H on pääosin tehty kynnyksettömäksi ja lähes ainut kynnys löytyykin esteettömästä wc:stä. Se on kuitenkin sallitut 20 mm.

Kuva 11. Kynnykset vaikeuttavat liikkumista Frami A:ssa.

Kuva 12. Frami H:n lähes ainoa kynnys löytyy inva-WC:stä, mutta sen korkeus on sallitut 20 mm.

Eli yhteenvetona voimme todeta, että Framin rakennuksiin eivät ole pyörätuolin käyttäjät tervetulleita, ja tämä on hyvin tyypillistä kaikissa julkisissa rakennuksissa. Tässä käytiin läpi oikeastaan vain esteettömyyttä pyörätuolin käyttäjän kannalta ja tilanne on jopa vielä heikompi, jos mukaan otetaan näköön ja kuuloon liittyvät ongelmat. Vaikka tietoisuus esteettömyyden vaatimuksista on lisääntynyt, töitä pitää silti tehdä paljon,

että esteettömyydestä tulisi arkipäivää.

Yleensäkään, jos esteettömyys otetaan huomioon jo rakennusvaiheessa, se ei juurikaan maksa enempää kuin edellä kerrotutkaan ratkaisut, mutta jälkeenpäin toteutettuna se yleensä on huomattavasti kalliinpaa. Siksi olisi tärkeää, että esteettömyys otettaisiin huomioon jo suunnittelu- ja rakennusvaiheissa.

Ilkka Loukola
SeAMK Tekniikka

Kirjoittaja työskentelee lehtorina rakennustekniikan tutkinto-ohjelmassa.